

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Národní fronta – místní akční výbor Trhanov

1948–1952

Inventář

EL NAD č.: 2024

AP č.: 510

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Příloha:

Seznam použitých zkratk	7
-------------------------	---

Inventární seznam:

Orgány MAV NF	8
Úřední agenda MAV NF	9

I. Vývoj původce archiválií

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní akční výbor Trhanov

Datum vzniku: 25. 2. 1948

Datum zániku: 1954

Původcem archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Trhanov je Místní akční výbor Národní fronty Trhanov (MAV NF). MAV NF neměly vlastní sekretariát, schůze se většinou konaly v prostorách místního národního výboru (MNV) nebo v kulturních zařízeních obce.

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

MAV NF se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.¹ Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opisech na OAV NF. Schůze MAV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Ustavující schůze MAV NF v Trhanově se konala 25. února 1948 v úřadovně MNV za přítomnosti zástupců čtyř politických stran (KSČ, Československé strany lidové, Československé sociální demokracie, Československé strany národně socialistické) a „zájmových“ složek činných v obci (například zástupců Revolučního odborového hnutí, Jednotného svazu českých zemědělců a Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých). MAV NF řídilo sedm členů v čele s předsedou, místopředsedou a jednatelem. Předsedou MAV NF v Trhanově se stal Jan Svatoš.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. Mimo to MAV NF poskytoval oznámení o národní a politické spolehlivosti, dohlížel na veškerý politický, veřejný a kulturní život v obci a řídil ho v duchu politiky Národní fronty. Zabýval se přípravou a organizací voleb do zákonodárných i zastupitelských sborů, pořádáním celonárodních oslav v obci a kontrolou výrobních zemědělských plánů a kontingentních dodávek.

Pro usnadnění plnění úkolů Národní fronty a spolupráce mezi MAV NF a OAV NF byl domažlický okres rozdělen na několik okrsků (v roce 1949 na 16 okrsků, později až na 25 okrsků). Každý okrsek měl svého instruktora (člena OAV NF). Instruktor dojížděl na schůze MAV NF, působil jako poradce a dohlížel na jeho činnost. Kromě toho se čas od času

¹ V sídle farností měl být do MAV NF kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen MAV NF také jeden jeho zástupce.

konala zasedání OAV NF rozšířená o předsedy MAV NF. MAV NF obce Trhanov, MAV NF obce Chodov a MAV NF obce Pec tvořily okrsek Trhanov. Členové těchto tří MAV NF se scházeli jednou měsíčně v Trhanově, kde společně řešili především práci jednotlivých akčních výborů, analyzovali usnesení nadřízených orgánů a hodnotili význam jednotlivých referátů či diskuzí.

Akční výbory ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.² Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i Místní akční výbor Národní fronty Trhanov během roku 1954 přeměnil na Místní výbor Národní fronty Trhanov (MV NF). Z činnosti MV NF Trhanov se však v tomto archivním fondu nedochovaly žádné archiválie. Podle přehledu MV NF na okrese Domažlice, vypracovaného OV NF Domažlice 11. února 1961, byl MV NF Trhanov zařazen mezi obce, ve kterých během roku 1961 došlo k jejich zrušení.³

V období normalizace začaly MV NF obnovovat svoji aktivitu. K nim patřil také MV NF v Chodově, který od té doby řídil činnost společenských a zájmových organizací v obcích Chodov, Trhanov a Pec.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze KSČ a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace“. Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily.⁴

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Trhanov vznikl v roce 2018 při pořádání archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), kdy zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta – místní akční výbor Trhanov jeden karton spisů z let 1948–1952 (č. j. SOAP/010-0623/2018). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MAV NF Trhanov.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“.

O uložení dokumentů MAV NF Trhanov či jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace. Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému. Zvláště původce ukládal zápisy ze schůzí.

² Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

³ Počátkem šedesátých let dvacátého století ukončila většina MV NF na domažlickém okrese svoji činnost a do roku 1968 jich pracovalo pouze devět.

⁴ Činnost ukončil v roce 1990 i MV NF Chodov.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Trhanov obsahuje archiválie z let 1948–1952.

Formální zpracování inventáře odpovídá metodickému pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Inventární seznam se člení na dvě oddělení: orgány MAV NF a úřední agenda MAV NF. Do oddělení orgány MAV NF jsou zařazeny zápisy ze schůzí MAV NF. Ostatní archiválie jsou zařazeny do oddělení úřední agenda MAV NF. Inventární jednotku tvoří v inventárním seznamu věcná skupina archiválií v podobě aktového materiálu za celé dochované časové období.

U nedatovaných archiválií byla doba jejich vzniku určena diplomatickým rozbořem, inventární seznam pak uvádí takto stanovený časový rozsah v hranatých závorkách (inv. č. 9, 11).

Archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Trhanov je z hlediska úplnosti stavu zachování archiválií označen jako torzovitý, z významných archiválií v něm, kromě jednoho zápisu z roku 1950, úplně chybějí zápisy ze schůzí MAV NF Trhanov z let 1948–1954. Podací protokoly se nedochovaly vůbec.

Při současném pořádku nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Fyzický stav archiválií je dobrý, archiválie nejsou poškozeny. Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pocházejí z činnosti Místního akčního výboru Národní fronty v Trhanově. Nejvýznamnější jsou zápisy ze schůzí MAV NF, kterých se v tomto archivním fondu dochovalo pouhé torzo (inv. č. 1–2). Přesto společně s ostatními dochovanými archiváliemi (inv. č. 3–15) přibližují agendu, kterou MAV NF v daném období vykonával.

K ucelenějšímu obrazu o fungování Národní fronty v Trhanově je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), jehož usneseními se místní výbory řídily, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti. S ohledem na vedoucí úlohu KSČ v Národní frontě je potřeba věnovat pozornost také archivnímu fondu KSČ – okresní výbor Domažlice (EL NAD 574) a archivnímu fondu Místní národní výbor Trhanov (EL NAD 113), popřípadě archivnímu fondu Místní národní výbor Chodov (EL NAD 178), uloženým ve zdejších archivu.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní akční výbor Trhanov uspořádala a archivní pomůcku sestavila Monika Žáčková.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 7, inv. č. 69.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

PEŠŤÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
NF	Národní fronta
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

1. Orgány MAV NF

1	Zápis ze schůze MAV NF Trhanov 31. 3. 1950	1950	kar 1
2	Zápisy ze schůzí okrsku Trhanov MAV NF obcí Trhanov, Chodov, Pec 12. 1. 1950 – 22. 6. 1950	1950	kar 1

2. Úřední agenda MAV NF Spisy

3	Oběžníky, informace nadřízených orgánů	1948–1952	kar 1
4	Rozdělení MAV NF domažlického okresu do okrsků (do okrsku Trhanov přiřazen MAV NF obce Trhanov, Chodov, Pec), úkoly MAV NF	1949–1951	kar 1
5	Zápis ze školení členů MAV NF okrsku Trhanov obcí Trhanov, Chodov, Pec	1949	kar 1
6	Reorganizace MAV NF Trhanov a MNV Trhanov (návrh členů)	1949	kar 1
7	Jmenování člena MNV Trhanov (na návrh MAV NF)	1950	kar 1
8	Přeložení z funkce učitelky (M. Kunešová)	1950	kar 1
9	Československý svaz mládeže Trhanov (žádost o přidělení pozemku)	[1948]–[1952]	kar 1
10	Svaz československo-sovětského přátelství Trhanov (seznam přihlášených členů, oznámení o ustavení odbočky, oznámení o konání výročních schůzí)	1949–1950	kar 1
11	Stavební a bytové družstvo (vzor stanov družstva)	[1948]–[1952]	kar 1
12	Komunistická strana Československa – závodní organizace „Lesáků“ Trhanov (usnesení o podpoře údernického hnutí)	1950	kar 1
13	Mezinárodní den žen (přípravy)	1950	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
14	Oslavy narozenin J. V. Stalina (pokyny, hlášení o průběhu oslav)	1949	kar 1
15	Mírová beseda (příprava)	1951	kar 1

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní akční výbor Trhanov
Značka archivního fondu:	NF MAV Trhanov
Časové rozmezí:	1948–1952
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 karton)
Počet inventárních jednotek:	15
Rozsah v bm:	0,11 bm
Stav ke dni:	30. 9. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 30. 9. 2019 – č. j. SOAP/10-534/2019